Minister
Klimatu i Środowiska

Odpowiedź na oświadczenie senatorskie

DPN-WJP.050.10.2025.AR
3734050.14803426.12015950
Warszawa, 18-04-2025

Dotyczy: oświadczenia senatorskiego Pana Waldego Dzikowskiego złożonego 28 marca 2025 r. w sprawie pogarszającej się jakości powietrza w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem otuliny parków narodowych, BPS 043-31-750 25.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek,

Poniżej przedstawiam odpowiedzi na poszczególne pytania:

Ad. 1) Jakie działania podejmuje ministerstwo w celu poprawy jakości powietrza w Polsce, w szczególności w otulinie parków narodowych ?

Dokumentem strategicznym Ministra Klimatu i Środowiska, który określa działania naprawcze do realizacji w perspektywie krótkoterminowej do 2025 r., średnioterminowej do 2030 r. oraz długoterminowej do 2040 r. jest „Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.)" (aKPOP). Działania tam zapisane są nie tylko spójne z dotychczas realizowaną polityką poprawy jakości powietrza oraz przeciwdziałania zmianom klimatu na poziomie krajowym oraz wojewódzkim i gminnym, ale przede wszystkim określają nowe kierunki działań w tym obszarze.

Przykładowe działania to:

- Wprowadzenie zmian do obowiązujących przepisów określających wymagania jakościowe dla paliw stałych/ustanowienie wymagań dla paliw biomasowych, w tym m.in. w *ustawie o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw* poprzez ustanowienie wymagań jakościowych dla paliw biomasowych, w tym peletu drzewnego stosowanego w sektorze bytowo-komunalnym.
- Utrzymanie najwyższego priorytetu w programach ochrony powietrza i w uchwałach antysmogowych w odniesieniu do obowiązku wymiany pozaklasowych kotłów na paliwa stałe na urządzenia grzewcze spełniające wymagania środowiskowe w połączeniu z równoczesnym przeprowadzeniem termomodernizacji budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej.
- Doprecyzowanie przepisów prawnych w zakresie nadzoru i monitorowania jakości instalacji spalania paliw, przewodów kominowych oraz paliwa stosowanego dla celów grzewczych w obiektach budowlanych.
- Eliminacja pojazdów wysokoemisyjnych z użytkowania oraz kontrola dostępności i ruchu pojazdów spalinowych w strefach szczególnie wrażliwych jak np. miasta.
- Promowanie zmian w otoczeniu regulacyjnym mających na celu likwidację barier inwestycyjno-budowlanych wpływających na dynamikę rozbudowy krajowej sieci gazowej.

Telefon: (+48) 22 369 29 00
info@klimat.gov.pl
www.gov.pl/klimat

ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa
Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Działamy zgodnie z EMAS - zarządzając instytucją, dbamy o środowisko

Dokument ten ma na celu skoordynowanie działań wynikających z krajowych ram polityki dotyczącej jakości powietrza w powiązaniu z obszarami polityk odnoszących się do sektora bytowo-komunalnego, czystej energii, ciepła oraz odnawialnych źródeł energii, a także transportu. Poniżej link do dokumentu:
https://www.gov.pl/web/klimat/krajowy-program-ochrony-powietrza

W przypadku występienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń w powietrzu, na poziomie regionalnym przygotowywane są programy ochrony powietrza, które wskazują działania naprawcze do podjęcia w celu poprawy jakości powietrza.

Dla województwa wielkopolskiego obowiązują programy ochrony powietrza przyjęte uchwałami Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 13 lipca 2020 r. dla strefy wielkopolskiej, strefy aglomeracja poznańska i strefy miasto Kalisz:

https://bip.umww.pl/292---555---k_91---k_93---program-ochrony-powietrza-dla-strefy-wielkopolskiej-3547

https://bip.umww.pl/292---555---k_91---k_93---program-ochrony-powietrza-dla-strefy-aglomeracja

https://bip.umww.pl/292---555---k_91---k_93---program-ochrony-powietrza-dla-strefy-miasto

Ważnym instrumentem dla poprawy jakości powietrza są również tzw. uchwały antysmogowe, które wprowadzają ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Działania Ministerstwa Klimatu i Środowiska zrealizowane obecnej kadencji dla poprawy jakości powietrza w Polsce obejmują:

1) Odblokowanie finansowania z KPO (13,9 mld zł) i FENiKS (7,6 mld zł) dla Programu „Czyste Powietrze" oraz wprowadzenie reformy tego programu w celu poprawy warunków dla beneficjentów, jego uszczelnienia i zwiększenia priorytetu dla efektywności energetycznej.
2) Poprawę wymagań jakościowych dla paliw stałych dopuszczonych do sprzedaży dla gospodarstw domowych – wymagania dla węgla weszły już w życie, a obecnie pracujemy nad wymaganiami dla peletu i brykietu drzewnego oraz systemem kotroli i monitorowania jakości tych paliw.
3) Utworzenie funduszy wsparcia inwestycji w elektroenergetykę z budżetem 70 mld zł, programu wsparcia zakupu aut elektrycznych z budżetem 1,6 mld zł oraz podpisanie umów na wsparcie inwestycji w nowoczesny i zeroemisyjnego transportu publicznego na kwotę 2,7 mld zł.
4) Zainicjowanie współpracy z samorządami i organizacjami pozarządowymi na rzecz poprawy jakości powietrza oraz skutecznego wdrożenia nowej dyrektywy w sprawie jakości powietrza i czystszego powietrza dla Europy.

Ad. 2) Czy rząd planuje zwiększenie środków na programy wymiany źródeł ciepła oraz poprawę efektywności energetycznej budynków ?

Środki na wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków będą pochodziły z następujących źródeł:

Społeczny Fundusz Klimatyczny
Społeczny Fundusz Klimatyczny (SFK) będzie realizowany w latach 2026 – 2032 i jest nowym instrumentem mającym na celu przede wszystkim redukcję zjawiska ubóstwa

energetycznego i ubóstwa transportowego. Uzyskanie wsparcia ze środków SFK wymaga przygotowania Planu społeczno-klimatycznego (PSK), który będzie zawierał wykaz działań planowanych do finansowania w ramach Funduszu. Prowadzone są intensywne prace nad finalizacją PSK, który powinien być przekazany do zatwierdzenia do Komisji Europejskiej do 30 czerwca 2025 r. Prace w tym zakresie koordynuje Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, natomiast Ministerstwo Klimatu i Środowiska (MKiŚ) jest jednym z resortów, obok Ministerstwa Infrastruktury, Ministerstwa Rozwoju i Technologii oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, bezpośrednio zaangażowanym w prace nad tym Planem.

Ze środków SFK, MKiŚ planuje m.in. realizację Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze", którego głównym celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Priorytetem jest zmniejszenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery, które powstają w wyniku ogrzewania domów jednorodzinnych paliwami niespełniającymi norm emisji, w przestarzałych domowych kotłach. Na realizację Programu „Czyste Powietrze" ze środków SFK zaplanowano kwotę w wysokości 3,180 mln EUR[1].

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)

W programie Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS), efektywność energetyczna budynków odgrywa niezwykle istotną rolę. W ramach FEnIKS, działanie FENX.01.01 *Efektywność energetyczna*, MKiŚ przeznaczyło łącznie już ponad 10,5 mld zł na wsparcie poprawy efektywności energetycznej budynków wraz z wymianą źródła ciepła. Wsparcie dotyczy efektywności energetycznej budynków jednorodzinnych (w ramach Programu „Czyste Powietrze"), budynków użyteczności publicznej, wielorodzinnych oraz średnich i dużych przedsiębiorstw. Uzupełniająco realizowany jest również Projekt Doradztwa Energetycznego, jako przedsięwzięcie mające na celu edukację społeczeństwa, instytucji, samorządów oraz przedsiębiorstw – w zakresie oszczędności energii, możliwości poprawy efektywności energetycznej i zastosowania OZE, jak również pełniący funkcję doradczą w zakresie planowanych inwestycji i źródła wsparcia.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

W ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) w zakresie MKiŚ realizowane są działania związane z zieloną energią i zmniejszaniem energochłonności. Jednym z głównych założeń jest zwiększenie wykorzystywania technologii niskoemisyjnych poprzez ułatwienie wdrażania odnawialnych źródeł energii. Istotnym celem jest również zmniejszenie zużycia energii poprzez przeprowadzenie gruntownej renowacji budynków, w tym termomodernizacji, oraz poprzez zmniejszenie energochłonności przemysłu i usług, a także gospodarstw domowych.

Inwestycje realizujące powyższe założenia:

- **B1.1.1 Inwestycje w źródła ciepła w systemach ciepłowniczych** – Inwestycja realizowana poprzez Program Priorytetowy "Ciepłownictwo powiatowe" o alokacji ponad 1,3 mld zł. Celem programu jest modernizacja systemu ciepłowniczego. Znacząca część podmiotów ciepłowniczych w Polsce wymaga modernizacji poprzez wymianę źródeł, z uwagi na zły stan techniczny i niedostosowanie się do definicji efektywnego systemu ciepłowniczego. Beneficjentami projektu będą podmioty,

[1] zgodnie z obecną wersją PSK, wg stanu na 13 marca 2025 r.

których przedmiotem działalności jest produkcja energii cieplnej na cele komunalno-bytowe.

- **B1.1.2 Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych** - Inwestycja realizowana za pośrednictwem Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze". Celem programu jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Środki są wypłacane beneficjentom w formie dotacji, które mogą pokrywać do 100% kosztów kwalifikowanych netto (bez VAT), w zależności od dochodów i standardu energetycznego budynku.
- **B1.1.3 Termomodernizacja budynków edukacyjnych** - Celem tej inwestycji jest poprawa efektywności energetycznej instytucji edukacyjnych. Inwestycję realizuje Program Priorytetowy „Wymiana źródeł ciepła i poprawa efektywności energetycznej szkół" o alokacji ponad 1,2 mld zł. Korzyści wynikające z uczestnictwa w programie to m.in.:
  - poprawa efektywności energetycznej - modernizacja budynków edukacyjnych prowadzi do znacznego zmniejszenia zużycia energii,
  - oszczędności finansowe - dzięki niższym rachunkom za energię, instytucje edukacyjne mogą przeznaczyć zaoszczędzone środki na inne potrzeby,
  - ochrona środowiska - zastąpienie wysokoemisyjnych źródeł ciepła bardziej ekologicznymi alternatywami, takimi jak pompy ciepła czy kolektory słoneczne, przyczynia się do redukcji emisji dwutlenku węgla i poprawy jakości powietrza,
  - poprawa komfortu - lepsza izolacja termiczna i nowoczesne systemy grzewcze zwiększają komfort uczniów i pracowników szkół.

Fundusz Modernizacyjny

Uruchomiona 31 marca br. nowa odsłona Programu „Czyste Powietrze" została zasilona dodatkowymi środkami z Funduszu Modernizacyjnego w wysokości 10 mld zł na wsparcie termomodernizacji budynków i wymiany źródeł ciepła na energooszczędne.

Ad. 3) Jakie kroki są podejmowane w celu skuteczniejszej kontroli spalania odpadów i paliw niskiej jakości ?

Przed administracją rządową oraz administracją samorządową stoi nowe wyzwanie związane z wejściem w życie w dniu 11 grudnia 2024 r. nowej dyrektywy *w sprawie jakości powietrza i czystszego powietrza dla Europy*, która wprowadza m.in. zaostrzone normy jakości powietrza do osiągnięcia w terminie do 2030 r.

W ramach prac związanych z implementacją wymagań ww. dyrektywy do polskiego prawa przeanalizowane zostaną obowiązujące przepisy określające krajowy system oceny i zarządzana jakością powietrza, w tym dotyczące prowadzenia kontroli pieców i realizacji uchwał antysmogowych, a następnie przygotowane zostaną kompleksowe propozycje przepisów, które pozwolą na skuteczne wdrożenie nowych wymagań oraz osiągnięcie zaostrzonych standardów jakości powietrza w wyznaczonym terminie.

Ministerstwo pracuje również nad przygotowaniem praktycznego podręcznika dla gmin w zakresie prowadzenia kontroli palenisk domowych oraz realizacji uchwał antysmogowych.
W ramach opracowania zebrane zostaną dobre praktyki, w tym wnioski i zalecenia z dotychczas przeprowadzanych kontroli z przestrzegania przepisów uchwał

antysmogowych, przykłady metod poboru prób paliw do badań, przykład rejestru zgłoszeń dotyczących możliwych naruszeń w zakresie przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów w instalacjach i na powierzchni ziemi, czy też listy kontrolnej prowadzenia kontroli krok po kroku.
Praktyczna wiedza zawarta w podręczniku stanowić będzie realne wsparcie gmin w prowadzeniu kontroli palenisk domowych oraz realizacji uchwał antysmogowych, co przełoży się na poprawę jakości powietrza w Polsce.
Zakończenie prac nad podręcznikiem planowane jest w III/IV kwartale 2025 r. Niezwłocznie po przygotowaniu publikacji zostanie ona przekazana do urzędów marszałkowskich oraz wszystkich gmin w Polsce.

Ad. 4) Czy ministerstwo prowadzi dialog z samorządami i organizacjami ekologicznymi w celu wypracowania skutecznych mechanizmów walki z zanieczyszczeniem powietrza ?

Ministerstwo prowadzi aktywną współpracę z administracją samorządu terytorialnego oraz organizacjami społecznymi działającymi na rzecz poprawy jakości powietrza oraz ochrony zdrowia. Współdziałanie z zainteresowanymi stronami odbywa się w ramach Grupy Roboczej ds. ochrony powietrza, funkcjonującej w ramach Sieci: Partnerstwo „Środowisko dla Rozwoju". Obszary działania Grupy to:

- budowanie współpracy pomiędzy administracją rządową, administracją samorządową oraz stroną społeczną na rzecz poprawy jakości powietrza;
- wspólne podejście do zarządzania jakością powietrza na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
- przygotowanie systemowych rozwiązań prawnych w obszarze ochrony powietrza, które pozwolą na sprawne wdrożenie wymagań prawodawstwa UE, w tym przede wszystkim dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/2881/WE z dnia 23 października 2024 r. *w sprawie jakości powietrza i czystszego powietrza dla Europy*;
- wymiana doświadczeń nt. zastosowanych najbardziej skutecznych działań, które pozwolą na osiągnięcie nowych standardów jakości powietrza.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Krzysztof Bolesta
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM